

nagy selejtszázalék adódik, vagy a fűrész-, illetve lemezgyár kényszerül a keresletnek megfelelő méretekben szállítani, ilyenkor a félégyártmányokat előállító üzemekben mutatkozik igen nagy hulladék-százalék, ill. rossz gépkihasználás.

Ezt a kérdést tervszerűen csak a keresletnek megfelelő méretű és minőségű termelés útján lehet megoldani úgy, hogy a fűrészek és lemezgyárak az igényléseket idejében megkapják és azokra állítják be egész termelésüket, mert így a rönkö minden részének megfelelő feldolgozásával nagyfokú anyagkihasználás érhető el.

Az igénylésekben megkívánt hosszmeretek (fix méretek) selejtnélküli betartása viszont csak úgy gazdaságos, ha a megfelelő hossztolás már a fa döntése után megtörténik. Itt tehát a MÁLLERD és a Fűrészipari Központ között szoros együttműködés válik szükségessé.

Minthogy a faipar működése függ a fakitermelési idénytől, a fent javasolt tervszerű együttműködés, illetve a konkrét szükségletre való helyes termelési mód csak úgy válik lehetségessé, ha a nagyfogyasztók — NIK, MÁV, Bútoripar stb. — termelési programjukat ehhez az idényszerűséghez alkalmazkodva határidőben állapítják meg úgy, hogy gyártási programjuknak megfelelően anyagszükségletüket minőség és méretek tekintetében minden év őszén — legkésőbb az erdei döntés megkezdésekor — a faipart irányító szervek rendelkezésére bocsátják. Az ilyen termelési program figyelembevételével lefolytatott gyártás lehetővé teszi egyrészt az exportprogramnak a legjobb minőségű gömbölyegfa kiválasztása alapján való teljesítését, sőt adott esetben, különösen a lemezgyárak vonalán, az exportminőségű áru hányadának lényeges emelését, — másrészt a fennmaradó, sajnos, úgyis nagymennyiségben rendelkezésre álló gyengébb minőségű rönköknek feldolgozásával a kisipar megfelelő ellátását.

Itt kell rámutatni arra, hogy egyeztetni kell az állami nagyfogyasztás (NIK, MÁV stb.) méreti és különösen minőségi igényét a gyenge minőségű rönköfa következtében adódó valóságos lehetőségekkel.

Belföldi viszonylatban minőségi igényeket csak abban az esetben szabad támasztani, ha a félégyártmányokból előállított készáru kivitelre kerül, vagy ha elkerülhetetlen. Nem helyes kényelmi szempont alapján vagy üzemi önzésből belföldi fogyasztásra szánt áruk gyártásakor a szükségesnél nagyobb igényt támasztani akkor, amikor ez egyrészt az üzemek rosszabb anyagkihasználását eredményezi, illetve selejtgyarapodást jelent, másrészt az exportálható minőségi hányadnak a rovására megy.

A fenti megállapítások fokozott mértékben állnak természetesen a kisipar részéről támasztott igényekre. Ezen a vonalon a Fűrész- és Lemezipari Központ eddigi működésével is igyekezett a kérdést helyes irányba terelni.

A lemezgyárak helyes anyagellátása szempontjából igen fontos a furnírgyártás céljára használt fafajták legjobb minőségű rönköinek lemezüzemekhez való irányítása.

A takarékos anyaggazdálkodás tökéletes formája a faiparban korszerű farostlemezgyár felépítésével valósítható meg.

Az eljárás alap gondolata az, hogy bármely fahulladékból, sőt mezőgazdasági melléktermékből (kukoricaszár) a természetes fa minőségét meghaladó tulajdonságú, minden vonatkozásban jól megmunkálható műfa kerül ki. Az eljárással párhuzamosan az építészaknában használatos szigetelőlemezek is készíthetők szintén a legkorszerűbb gyártmányokban. Az ilyen berendezés a fának csaknem 90%-os kihasználását teszi lehetővé. A faipar — mai fejlettsége folytán — nagyteljesítményű farostberendezéseket tudna hulladékával táplálni. További cél lenne a széntüzelésnek fokozatos kiterjesztésével a fával való tüzelésnek a lehetőséghez képest teljes megszüntetése az országban, mert így a leggyengébb minőségű, eddig tüzelőnek használt fa is a farostlemez-gyártás alapanyagaként a legkorszerűbb műfa előállítására lenne felhasználható.

Grundsätze des richtigen Nutzholzverbrauchs. Die beträchtliche Nutzholzeinfuhr Ungarns kann nur durch: 1. rationelle, dem tatsächlichen Bedarf angepasste Ausbeute der heimischen Bestände, 2. Einschränkung der Massansprüche und 3. Beseitigung der Interessengegensätze, die zwischen den Betrieben der Halb- u. Fertigwahrenerezeugung bestehen, herabgesetzt werden.

Als weitere Sparmassnahme kommt der Ausbau einer zeitgemässen Holzfaserplattenindustrie in Betracht.

Principes à suivre dans l'utilisation du bois d'oeuvre. La Hongrie doit importer une grande quantité du bois de sciage par an. Une diminution de ce désavantage est seulement possible par une direction appropriée — se conformant aux besoins — de l'exploitation convenable, par la modération des prétentions sur les mesures du bois et par l'élimination des intérêts opposés entre la scierie et l'industrie du bois.

Principles of Right Timber Consumption. — Hungary's considerable timber import may be reduced only: 1. by rational exploitation of home forests based on the real needs of consumption, 2. by the restraint of claims concerning dimensions of the assortments and 3. if the clashing of interests in the different branches of timber industry would be eliminated.

IRODALOM

HAZAI FOLYÓIRATOK

ERDESZETI KISERLETEK 1945—46. (XLVI. ÉVF.)

1—4. sz.

Az első oldalakat az 1945 január 8-án elhunyt *Kelle Artur* és a 1945 november 26-án meghalt *Krippel Móric* műgyetemi tanárok búcsuztatásának szenteli.

Fekete Zoltán: „Fatermési és faállomány-szerkezetek vizsgálata a hazai tölgyesekben“. — A szerző beható kutatásainak eredményeit tartalmazza a tanulmány: az új

tölgy-fatermési táblákat, az ezeknek az összeállításával kapcsolatos előmunkálatokat és megokolja a fatermési táblák megszerkesztésének szükségességét is.

Az eddig rendelkezésünkre álló tölgy-fatermési táblák

1. nem voltak megfelelők a hazai viszonyainkra, mert egészen más gyéritési rendszeren alapultak,
2. terjedelmük korlátozott, mert csak három termőhelyi osztályt ölelnek fel,
3. a német munkák nem foglalkoznak a sarjerdővel, pedig hazai tölgyeseink legnagyobb része sarj eredetű.

4. a Greiner-féle fatermési táblák ugyan hazai viszonyainknak megfelelnek, azonban nem mutatják ki az előhasználati fatömeget, ezért az összes fatermés és a valószínűségi fatömegek meghatározására is csak tökéletlenül alkalmazhatók. Nem mutatják ki a növedékszázalékot. Nem térnek ki a vékonyfa- és vastagfa-százalék meghatározására. Számsorai csak 130 éves korig terjednek.

Az összes-fatömeg görbéit a ma általánosságban használt fatermési táblákra vonatkozóan szerkesztette meg a szerző, s ebből megállapítható, hogy az új Fekete-féle fatermelési táblák összes-fatömegeinek görbéje a „Badeni“-ekhez áll a legközelebb.

A fatermési táblákat a szerző 126 próbatér alapján állította össze. A próbaállományok majdnem mind kocsánytalan-tölgyesek, ennek ellenére az eredmények bármely tölgyfajra alkalmazhatók. Kevert állományok esetén, ahol a különböző fajú fák magassága különböző, ajánlatos mindegyik fajra a termőhelyi osztályt külön-külön megállapítani, és a fatermési táblát ennek megfelelően alkalmazni.

Az 1. táblázat a vizsgálatok alapanyagának főbb adatait tartalmazza.

A 2. táblázat dr. Kovács Ernő fatömegtáblája a visszaszorult állományrészek számára.

A 3. táblázat a törzsszámok összehasonlítása a használatban lévő fontosabb fatermési táblák alapján.

A 4. táblázat az összesfa-alakszámok összehasonlítása a 3. sz. táblázat összeállítására szerint.

Az 5. tábla a Fekete-féle tölgyfatermési tábla.

Ezek után a szerző a fatermési táblákhoz felhasznált próbaterületek adatai alapján tanulmányának második részére tér át, amely a faállomány-szerkezeti vizsgálatokat tárgyalja sok táblázzal és grafikonnal.

A fontosabb táblázatok felsorolása: 6. A törzsszám megoszlása a négy korcsoportban. 7. A törzsszám megoszlása korosztályok szerint. 8. A törzsszám megoszlása a faállomány átlagos átmérője szerint. 9. A törzsszám megoszlása az átlagos magasság szerint. 10. A törzsszám megoszlása magassági fokok szerint. 11. Törzsszám-összesítő táblázat. 12. A vastagfatömeg megoszlása. 13. Vastagfatömeg-összesítő táblázat. 14. Kisméretű magassági viszonyszámok. 15. Átmérőviszonyszám-táblázat. 16. Magasságok táblázata.

Dr. Bokor Rezső: „Adatok a házigomba fertőzésének kérdéséhez“. A szerző kísérleti alapon megállapítja, hogy megfelelő körülmények között az egészséges fát is megtámadhatja a házigomba, tehát az elsődleges farontó gombák közé sorolható. A leghatásosabb védekezés a nátriumfluorid + dinitróphenolnátrium (95 súlyrész + 5 súlyrész mennyiségben) 2°/o-os keverékével való teljes telítés. Gyakorlatibb és teljesen kielégítő eredményt ad azonban a fenti keverék 4,5^o/o-os oldatával való külső kezelés (bemázolás), ha a fát teljesen bemázoljuk. Ajánlatos ezért a többszöri kezelés.

Dr. Györffy János: „Magyarország díszbogár- és cincérféléinek élősködő darazsai“. A díszbogár- és cincérfélék fűrészdarazs által megtámadott álcái nem hatolnak olyan mélyen a fatestbe, mint az egészséges álcák. Az egészséges álcák által megtámadott és példaképpen felhózt fatörzs 53,77^o/o-a nem alkalmas kereskedelmi fűrészáru előállítására. A fertőzött álcák rágásának következményeként csak 22,66^o/o faanyag megy veszendőbe a kereskedelmi élet számára. Minél vékonyabb a választék, annál nagyobb a százalékosan kimutatható kár. A szerző kimutatja a cincér- és díszbogárfélék élősködőit és a gazda-állat szerint csoportosítja.

Dr. Szadeczky-Kardos Elemér: „A magyar harmadkori barnaszemeknél felfedezett néhány új szénalkatrész növényntani értelmezése“ c. tanulmánya — sajnos — csak angol szöveggel jelent meg.

Manning G. Adolf, Fehér Dániel és Frankl Melanie: „Ősi vetések alá különböző műveléssel előkészített talajok vizsgálata“. A talajművelési eljárásokkal a talaj vizsgálgatását kell kedvezően szabályoznunk azért, hogy a talaj hővezetése és hőkapacitása között megfelelő egyensúlyi helyzetet teremtsünk. Olyan hézagterefogatot kell létesítenünk, amely a legkedvezőbb hatást fejti ki. Ezt a

célt nyáron az őszi alá való talajelőkészítéskor — a kísérleti, gyengén homokos vályog talajban — azzal érték el, hogy a talajt sekélyen művelték és utána azonnal hengerelelték. Ez a szárazságra alapított művelési mód még a nedves években is többlet terméshozamot biztosított.

Dr. b. Soó Rezső: „Az edélyi Mezőség erdei növényfajainak elterjedése“. A szerző eltekint a Mezőség növényföldrajzi határána a megállapításától, azonban jelzi, hogy ez eltérő a földrajzból ismert Mezőség területétől.

A tanulmány a Mezőség erdei, ill. fásnövényközvetkezeti áttekintését adja, mintegy 150 felvétel alapján, nyolc csoportot különböztetve meg. A fák, cserjék és az új növények fajonkénti elterjedési határait ismerteti, a fenti területen.

Fehér Dániel és Frankl Melanie: „A talaj mikroflórának földrajzi elterjedése“ c. angol nyelvű értekezése a folyóirat 1945. évi kötetében megjelent magyar nyelvű tanulmány ismertetése.

A FA 1949. 1—2. sz.

A faipari cikksorozat kezdetűl a Furnir- és Lemez-művek N. V. élűzem, terveredményeit, további cékitűzéseit, elemezi. A közbirtokossági erdők sorsáról és termévényeinek újabb értékesítési módzatairól egy-egy tanulmányt olvashatunk. A Faipari Igazgatóság, a Fűrész- és Lemezipari Központ, valamint a Bútor- és Fajfeldolgozóipari Központ bő jelentéseket adnak a faipari újító mozgalom várakozáson feüli sikeréről. Sok tekintetben elavult és ezért alábecsült faiparunk ügylátszik mégis ki tud szabadulni az elmúlt idők tespedéséből. A belföldi kitermelések okszerű korlátozása folytán ismét a behozatal lett fagazdálkodásunk főkérdése. A behozatal lebonyolító KELIMPEX N. V. és a kedvelt román árut szállító EXPORTLEMN román fakiviteli társaság részletes tájékoztatót nyújtanak a kapcsolatos feladatok sokrétű, de jó megoldást ígérő bonyolódásáról. — A Szovjet és lengyel erdőipar terveredményeiről érdekes, számszerű adatok tesznek bizonyosságot. Svájc erdőgazdaságáról E. Hess, a svájci erdők főfelügyelője beküldött igen szemléletes tanulmányát a lap folytatólag közli. Rosner Miklós tanulmánya „Merre fejlődik Európa erdő- és fagazdasága?“ cím alatt — a Szovjetunió és Csehszlovákia példái kapcsán — kifejti, hogy a korszerű faértékesítést az össze-tett (mechanikai, és kémiai) fafeldolgozásra berendezke-dő, előrelátó erdőgazdák valósíthatják meg. Faönellátásunk mind sűrűbben elhangzó kívánalma értelmében csakis ebben az irányban haladhatunk.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

REVUE DES EAUX ET FORETS, 1949. december.

Példátlan arányban pusztít 1948 ősze óta Kelet-Franciaország egész területén az *Ips typographus* (lúc-fenyőben) és az *Ips curvidens* (jegenyefenyőben). Az áldozatul esett fatömeg már eddig felülmúlja az 1 millió köbmétert! A védekezés előzetes és utólagos eszközeinek felsorolása után így zárja fejtegetését a francia „Erdőközpont“ lapja:

„Lúcot, jegenyefenyőt csak sajátos termőhelyükön és lombfákkal elegyesen szabad telepíteni. A már meglévő erdők művelése során a helyes arányok követendők. Gyérítünk gyakran, a megtámadott fák irtása pedig mindent előzzen meg.“

Beszámol a „La Documentation française“ sorozatában megjelent teljes francia erdészeti dokumentációról, amelyhez kiegészítésként a francia „Erdőközpont“ szervezetét tüzetesen leírja.

R. M.

LESNICKÁ PRÁCE, 1948. 8—12. sz.

Kolubajiv: Néhány megjegyzés a *Miridae* rovarcsalád ragadozó fajainak élettanáról. — Cseh- és Morvaország tölgyeseiben az 1940—1945. évek folyamán nagy károkat okozott a zöld, sodrópille (*Tortrix viridana*) hernyója. Ahol azonban a megfiyélések szerint az egyébként növényevő *Miridae* rovarcsalád *Calocoris* és *Cyllocoris* nevű fajai elszaporodtak, a *Tortrix*-hernyók 40°/o-át is elpusztították.

Sevők: Lános motorfűrészek a fadöntéshez. Szünetelés nélküli üzem csak úgy lehetséges, ha minden fűrész mellett 25—30 munkás végzi a döntés, legallyázás, kergelés és hosszoltás műveleteit; ilyenkor a teljes felkészítéshez szükséges munkaidőből 8—20% esik a fűrészelésre. Csak 50 cm-nél vastagabb törzsek döntése gazdaságos ilyen fűrészekkel, mert ezekkel 3—4-szer annyi törzs dönthető, mint kézfűrésszel.

Sindelar: Az erdőterület megosztása, tekintettel az állandó jellegű gazdasági egységre és a gazdasági kartertek bevezetésére. — Csehszlovákiában minden faállományról gazdasági kartertek készül. Az eddigi gyakorlat az erdőterületet az erdőrendezés szempontjai szerint osztotta fel. A legkisebb egység, az erdőrészlet, nem volt állandó jellegű. A kartertek-rendszernek viszont csak úgy lesz haszna, ha állandó egységekre épül. Az ilyen felosztás alapja a termelőhely és az üzemtechnikai szempont. A szerző a következő tagolást javasolja (felülről lefelé): teljes gazdasági egység, gazdasági csoport, termelési típus, az állandó alapegység, amely szükség esetén a felület és állomány szerint átmeneti részletekre osztható.¹

Dr. Korsun: Magassági görbe. Egy 100 törzset számláló 53 éves lúcfenyő-próbaállományban felvett átmérők és magasságok alapján kimutatja, hogy az egykorú homogén lúcosokban a fatömeg pontos megállapításához vastagsági csoportonként elegendő 2 törzs magasságának a megmérése

ALLG. FORST- U. HOLZWIRTSCHAFTLICHE ZEITUNG

1948. 21—24. sz.

Eckmüllner: A jühegelő a hegységi erdőben. A kecskék erdei legeltetését már egy 1539-ből származó erdőrendtartás emlította Stájerországban, de a juhokra vonatkozólag egész Ausztriában nem történt hasonló intézkedés. A szerző az Enns folyó mellékén lévő hegységi erdőkből vett példákval világítja meg, hogy a juhok is érzékeny

¹Tudomásunk szerint a magyar erdőrendezés hasonló elgondolás alapján készült elő tjjászervezését.

károkat okozhatnak, mégpedig azzal, hogy legeltetésük a növényzet és a talaj természetes fejlődését gátolja.

Fröhlich: Szálatóerdő a Gmundnerberg-en. — Igen szép példája a belterjes erdőművelésnek!

Hubinger: A hegységi elegyes erdők. — A hegységi elegyetlen lúcosok sokhelyt természetes erőformák, veszedelmes kísérlet tehát ezek helyére a különben megokolt elegyes állományokat erőszakolni!

Dr. Mazek-Fialla: Az osztrák gyantacsapolási módszerek a magyar gyantatermelésben. A Mállerd dunántúli erdeifenyveseiben ú. n. bécsi gyaluval végzett csapolás törzsenként és évenként átlag 1.80 kg. nyersgyantát adott; ez az eredmény felülmúlja más országokét (1—1.5 kg) és a szerző szerint az enyhébb éghajlat javára irandó.

Dr. Flatscher: A világ erdőgazdasága. A bécsi „Hochschule für Bodenkultur“ tanév-megnyitó közgyűlésén elhangzott rektori székfoglaló, amely igen érdekes adatokat tartalmaz. Az egész világ összes fakészlete kb. 144 milliárd m³, ennek a 30%-a gyengén erdőszült, de jól gazdálkodó Európában található. Az évi növedék hektáronként csak 0.6 m³ (Európában 2 m³!), az összes fafogyás viszont 2.5 milliárd m³, ez tehát 35%-os túlhasználattal jelent! Okszerűbb gazdálkodás, fokozott takarékoság menthetik meg csak az emberiséget a fenyegető fajségtől. Az erdészet ma már nem lehet a függvénye más gazdasági ágaknak; Ausztria is külön erdészeti minisztériumot követel!

Wettstein: Fajtakutatás, változat és öröklés a fák világában. — Neves kutatók (Vilmörin, Cieslar, Engler, Oppermann, Zederbauer Sylben) eredményei alapján a további vizsgálatok szükségét hangsúlyozza.

Meloun: Az áltéri erdő. — A dunamenti erdők fáirol, cserjéiről és aljnövényzetéről ad jól áttekinthető képet.

Bitterlich: Erdei munkásaink szakbeli készsége. — Az eredményes gazdálkodás egyik lényeges előfeltétele az ügyes szakmunkás (szálatalál el sem képzelhető nélkülük), teljesítményüket állandó képzéssel, kellő megbecsüléssel (szociális intézkedések!) kell fokozni, pótlásukról intézményesen gondoskodni.

KÜLÖNFÉLÉK

A MŰEGYETEM ERDŐMÉRNÖKI OSZTÁLYÁNAK ÚJÁÉPÜLT BOTANIKUS KERTJE

A selmeci Erdészeti és Bányászati Főiskola botanikus kertjét 1838-ban telepítették. Területe mindössze 2.6 hektár volt, s ezen meglehetősen összezsúfolva kb. 600 fajta fát és cserjét telepítettek meg. A Főiskolának 1919-ben bekövetkezett átköltözésekor a kezdeti nehézségek után az akkor üresen álló honvéd főreáliskola épületében kapunk új otthont. Az iskola kb. 10 ha-nyi beépítetlen területének kb. csak a felét telepítették annakidején mint díszkertet, a másik felét gazdasági kertnek, gyakorlótérnek stb. használták. Az átvett területnek tehát kb. a felét újra kellett telepíteni és a már beültetett területen is lényeges változtatásokat kellett végezni. Ezeket Wettstein könnyen áttekinthető rendszere alapján hajtottuk végre: kivágtuk a kevésbé értékes fákat és cserjéket, viszont az idősebb és szebb példányokat a rendszer kívánalmai ellenére is meghagytuk. A telepítés munkája 1923-ban kezdődött meg és nagy vonásokban 1930-ban fejeződött be.

Céltudatos munkával, de különösen a kert fizikai és szellemi dolgozóinak önfeláldozó szorgalmával — sokszor igen szűkös anyagi körülmények ellenére — sikerült a kertet úgy kifejleszteni, hogy 1940-ben nemcsak az erdészeti, hanem az egyetemi botanikus kertek között is mind területe, mind arborétumának fajgazdsága következtében igen előkelő helyet foglalt el.

Sajnos, az 1944-ben bekövetkezett háborús események a kertet sem kímélték meg. A bombázások tulajdonképen

lényegesebb károsításokat nem okoztak, mert az egyik bomba a főépület elé esett és itt inkább csak épületkárokat okozott, a másik kettő pedig a kert peremére, ahol szerencsére kár nélkül maradt a hatása. A negyedik azonban a gubacstermők csoportjába esett, és itt egy igen szép *Quercus tardiflora*-állományunkat tette tönkre. Ennél azonban sokkal károsabb következményei voltak annak, hogy 1944 tavaszától kezdve az állandó légiriadók következtében a kertet ápolni nem tudtuk, a felszabadulás után pedig az épületek és a kert katonai beszállásolás céljait szolgálták. Ennek ellenére, amikor a háború folytára hazánkat ért károk megállapítása lehetővé vált, kiderült, hogy a magyarországi botanikus kertek közül egyedül az Erdőmérnöki Osztály botanikus kertje maradt meg viszonylag ép állapotban. A szabadföldi állomány szempontjából amúgy sem jelentékeny budapesti botanikus kert elég súlyos károkat szenvedett, a szegedi és debreceni botanikus kertek pedig majdnem teljesen elpusztultak. A soproni botanikus kert újjáépítése tehát általános magyar kultúrszempontból is felette fontos volt, ezért minden erőnkkel azon voltunk, hogy a kertet minél rövidebb idő alatt rendbehozzuk.

Sajnos, 1945 őszén már nem sokat tehattünk. Üveg-házaink üveganyaga 70%-ban tönkrement, és a megmaradt növényeket csak igen nagy nehézségek árán tudtuk a be-